

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Historical

تاریخی

دگرمن احمد قندهاری *

۲۳ فیروزی ۲۰۱۷

ملا "محمدی" چه کسی بود؟

به ارتباط مقاله تاریخی ۲۰/۲/۲۰۱۷ جناب "معصوم هوتک" که در مورد ملاقات های دیداری "سیدجمال الدین افغان" با مشاهیر علمی قندهار در سایت "افغان جرمن" به نشر سپرده شده ، و جناب "هوتک" نبشته اش را متمم مقاله داکتر "هاشمیان" تذکار داده، این قلم خواستم بر یکی از آن شخصیت ها مکتبی داشته باشم .

نویسنده مقاله از زیستن "سید افغان" در بین سالهای (۱۸۳۸ - ۱۸۹۶) میلادی به استناد تاریخ روشنی انداخته و همچنین در زمینه بیوگرافی مشاهیر علمی قندهار و محل بودوباش "سید افغان" در شهر قندهار طبق شواهد محلی توضیحاتی مبسوط پیشکش خوانندگان نموده که قابل توصیف می باشد .

"سید افغان" از کسانی که در کتابش نام برده یکی از آنها به اسم ملا "محمدی" می باشد .

نویسنده محترم آقای "معصوم هوتک" می نویسند که ملا "محمدی" را نمی شناسم، به اجازه شان می خواهم با معرفی ملا "محمدی" وظیه ام را اداء نمایم:

ملا "محمدی" از ردیف مشاهیر علمی یا ملا های آن دوران و در بین فارسی زبانان قندهار مشهور به ملا "محمد آخند" شخص معززی بوده و با احترام زیسته اند . عمر طولانی نموده، دوران حیات شان نظر به حدس و تخمین از زمان امارت امیر دوست محمد خان الی اواسط سلطنت شاه امان الله ادامه داشته است .

ملا "محمد آخند" که ریشه قومی اش بلوچ بوده در دوران نوجوانی از کجران ارزگان رو به شهر می کند و به شهر کندهار به تنهایی سکونت اختیار می نماید . به گفته محاسن سفیدان ما نخست در مسجد "صبرها" که در گذر علیزائی ها موقعیت دارد من حیث طلبه به آموختن علوم دینی آغاز می نماید تا به منزله ملای بین فارسی زبانان قندهاری می رسد .

ملا "محمد" از خود کتابخانه شخصی و مدرسه تدریس علوم دینی داشت که شاگردان زیاد تربیه نموده بود و اکثراً ملا و یا هم دبیران خوش نویس پیشکش جامعه می نمود ، که در دفاتر دولتی مصدر خدمت می گردیدند .

محل سکونت ملا "محمد" در کوچه شیرعلی خان واقع بازار هرات بوده ، نظر به نبشته محترم "هوتک" "سید افغان" درسرای تاراسنگ که موقعیت آن در چهارسوق مرکز شهر (احمد شاهی) قندهار می باشد سکونت گزیده بود ، این سرای از محل بودوباش ملا "محمد" به فاصله کمتر از صد متر بوده و به گمان اغلب و به جرأت باید تذکار نمود که "سیدافغان" از ملا "محمدی" که یادآور گردیده همین ملا "محمد" فارسی زبانان می باشد .

ملا "محمد" علوم فقهی را هم در مکتب حنفی و هم در مکتب جعفری به شاگردی آموخته بودو طبق احکام مذهب جعفری و یا اهل تشیع، او نماینده نایب امام بود یگانه نماینده در مربوطات قندهار از جانب مجتهد و نایب «امام» که سکونت در عراق داشت، ملا "محمد" بود . ملا "محمد" بعداز دسیسه سازی انگلیس ها در شهر قندهار و به شهادت رسیدن فرزند بزرگ ملا "محمد" که دبیر خزانه دولتی قندهار بود برای مدتی مهاجر در کویته بلوچستان شد ولی باز هم به وطن برگشت و در توپخانه شهر قندهار سکونت گزید.

هرچند تاریخ دقیق تولد ملا "محمد" نامعلوم می باشد ، ولی وفاتش مقارن به اواخر دهه اخیر قرن ۱۳ هـ.ش بوده ، محل دفن و مقبره اش در تکیه زیارت "پیردکنی" و یا پیر "غلام علی شاه" تا اکنون در حالت مخروبه باقی مانده است . زیارت "پیردکنی" که مرشد "صابر شاه کابلی" بوده در عقب مکتب "احمدشاهی" و بعداً لیسه البیرونی و در دروازه دخولی قول اردوی قندهار موقعیت دارد.

ملا از ثمره ازدواجش پنج پسر و دو دختر داشت که فرزند بزرگ و ارشدش شهید و دو پسرش در زمان جنگ های قومی در هندوستان مفقود گردید .

امید که نیشته ام به معرفی ملا "محمدی" مورد توجه نویسنده محترم واقع گردد .

یادداشت:

گذشته از این که نویسنده این مختصر یکی از احفاد آن شخص دانشمند و اهل علم می باشد، حین تدوین این نوشته از مشوره های پوهاند "میرحسین شاه خان" استاد و رئیس پوهنخی ادبیات و علوم بشری پوهنتون کابل، نیز کمک گرفته ام. احمد.

۲۰۱۷/۲۱/۲